

Грінченко Ю.Л.
*доцент кафедри менеджменту
та математичного моделювання ринкових процесів
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ФОРМУВАННЯ НАДНАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗА ПРИНЦИПАМИ ТРАНСАКЦІЙНОЇ ТЕОРІЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Трансакційна теорія інтеграції дозволяє відповісти на запитання, чому інтеграція в одних сферах розвивається швидше, ніж в інших. «Швидкість інтеграційних процесів залежить від інтенсивності транснаціонального обміну, що є вирішальним фактором формування наднаціональних правил регулювання» [1, с. 256]. Звичайно, така швидкість є неоднаковою в різних сферах, що і обумовлює наявність в них різних регулятивних режимів. Управління внутрішнім ринком найшвидше наближається до наднаціональної моделі. Торгівля та інвестиції в ЄС зростали високими темпами від дати заснування Співтовариства, що обумовило формування наднаціонального режиму управління в сферах, пов'язаних зі спільним ринком. Обмін в сфері зовнішньої політики був мінімальним, тому небагато суспільних груп вважали відсутність в ній спільної політики джерелом економічних чи політичних витрат. Отже, в цій сфері інтеграція просувалася досить повільно. Але необхідно відмітити, що хоча Європейський суд розглядав здебільше справи про вільне пересування товарів, ті законодавчі принципи, які він запропонував в цій сфері, стали основою регулювання в інших. Це і є джерелом ефекту переливання.

Після того, як почалося перетворення міжурядової форми співробітництва на наднаціональне управління, виникла внутрішня динаміка процесу інтеграції, яка підтримується системою правил ЄС, і тому ЄС не є організаційним втіленням державних інтересів, а розвиток наднаціонального управління може відбуватися навіть в умовах опозиції декількох, а іноді більшості країн ЄС. Цю динаміку можна назвати інституціоналізацією [2, с. 524]. Вона має власну логіку, що базується на правилах та процедурах. Правила визначають ролі, тобто хто бере участь у політичному процесі, та соціальний простір, в якому інтереси та стратегії учасників приймають конкретну форму. Правила визначають цілі, а також можливі шляхи їх досягнення. Всі учасники безумовно мають свої власні інтереси, однак їх поведінка визначається правилами. Учасники намагаються використовувати вже існуючі правила чи пропонують для задоволення своїх інтересів нові, однак в кожний момент часу ці правила сприймаються як дані. Інститути є системою правил, а інституціоналізація є процесом розробки, впровадження та інтерпретації правил тими, хто функціонує відповідно до них. Тому інститути завжди знаходяться в стані еволюції. Будь-яке правило має ліміти в своєму застосуванні, коли воно не дає чітких рекомендацій в певних ситуаціях. Правила часто не можуть регулювати нові типи трансакцій чи економічної поведінки. В окремих ситуаціях правила можуть мати різне тлумачення. Тоді учасники політичних процесів вимагають нових, більш досконалих правил (тобто виникає попит на законотворчу діяльність) чи пробують надати правилу нової інтерпретації за допомогою судів та інших адміністративних органів [3, с. 23]. Нові правила знову вимагають адаптації поведінки до них, що приводить до виникнення ситуацій, які потребують ще новіших правил, і процес повторюється. Отже, формулювання та вдосконалення правил ЄС, перетворення інститутів ЄС на центри політичної діяльності визначає наднаціональний характер наступних взаємодій: визначення учасниками своїх інтересів, вибір політичних каналів досягнення цілей, встановлення методів вирішення конфліктів.

Адаптація приватних інститутів до рішень урядів стосовно європейського управління значно посилює соціальну опозицію інституціональним реформам в ЄС. Національні уряди, без сумніву, відіграють найважливішу роль в процесі переговорів щодо нових європейських угод, але альтернативи, які знаходяться в їх розпорядженні, є досить обмеженими. Національні уряди домінують на політичній сцені в період переговорів та намагаються захистити свої інтереси, але їх можливості залежать від попереднього інституціонального розвитку та попередніх політичних рішень, які повинні відповідати інтересам транснаціонального суспільства. Саме тому інституціональна структура ЄС розвивається в напрямку наднаціонального управління. Але потрібно висвітлити особливості системи взаємовідносин між інститутами ЄС, розподіл повноважень між ними, структури економічної політики в Європейському Союзі та стратегію економічного регулювання в ЄС, яка визначає конкретні принципи та структуру наднаціонального управління.

Література:

1. Developments in the European Union / Cram L., Desmond D., Nugent N., Neunreither K., Wincott D., Mazey S., Richardson J., McCormick J., Laffan B., Laursen F. and others; edited by Cram L., Desmond D., Nugent N. – Basingstoke: Macmillan Press, 1999. – 381 c.
2. Pollack M. The End of Creeping Competence? EU Policy-Making since Maastricht / M. Pollack // Journal of Common Market Studies. – 2000. – Vol. 38, № 3. – C. 519-538.
3. Moreau I. Ces juges de Luxembourg qui font la loi en Europe / I. Moreau // Problèmes économiques. – 2001. – № 2708 – C. 23-25.